

élvezte — mivel a *Sálímár*-ban hasonló étkeket kínál fel a szerző — ezt a regényt is élvezettel olvassa majd, ám végül mégiscsak felemás érzésekkel kell letennie, hisz rá fog ismerni ugyan az ismerős Rushdie-ra, de *Az éjféli gyermekei*-ben vagy a *Sátáni versek*-ben érintett metafizikai, filozofikus szálak itt nem fejtődnek fel. Felvetődnek ugyan egy-egy mondat erejéig a középpont és a periféria, a marginalizáltság, a szétesés és a harmónia, az ártalmas „jó világ” alap gondolatai, de a felvetésen túl sem direkt módon, sem a cselekmény által illusztráltan nem szembesülünk e problémák továbbfejlésével. Ilyen értelemben a *Sálímárt* csak annyi választja el a tucatregénytől, hogy szerzője a magasirodalom elfogadott, sőt ünnepelet képviselője, de önismétlésnek tekinthető legújabb regényében csupán árnyéka korábbi önmagának.

TÁRNOK ATTILA

(Fordította Greskovits Endre,
Ulpius-báz Kiadó, Budapest, 2007,
534 oldal, 3999 Ft)

LJUDMILA ULICKAJA:
Odaadó hívetek,
Surik

Tegyük fel, hogy a nők szolgálatkész, szelíd, odaadó, önfeláldozó

férfiakra vágnak, találjunk ki egy ilyen férfit, és jó természettudóshoz méltón kísérjük meg végtelen helyzetekben vizsgálni viselkedését, majd dokumentáljuk a kísérletet. Ljudmila Ulickaja eszerint a recept szerint járt el, s az eredmény: egy fiatal férfi története, aki ugyan szolgálatkész, szelíd, odaadó és önfeláldozó, ugyanakkor mégsem kimondottan rokonszenves. A biológusból érett fejfel szépiróvá avasztalt orosz író nő regénye valóban egy végletekig vitt kísérlet eredménye. Főhőse, a nők szolgálatában álló, azok igényeit a legmesszebbmenőkig kielégíteni igyekvő, egyebekben meglehetősen közpszerű Surik önfeladása révén olyan valószínűtlennek tűnik fel előttünk, mint például Dosztojevszkij Miskin hercege — nehezen eldönthető személyét illetően, hogy szent vagy éppenséggel balfácán (ahogy ezt a dilemmát Surik első szerelme eléggé kategorikusan felvázolja).

A Dosztojevszkijhez ívelő párhuzam akár erőltetettnek is tűnhet, ugyanakkor Ulickaja prózája, világlátása nehezen függetleníthető (és nem is kell függetlenítenünk) az orosz irodalom nagy hagyományaitól, így elsősorban magától Dosztojevszkijtől és persze Csehovtól. Ez eléggé kézenfekvő és gyakran emlegetett megállapítás, ugyanakkor — még ha talán merésznek is hat a kijelentés — *Odaadó hívetek, Surik* című új regényével Ulickaja méltó-

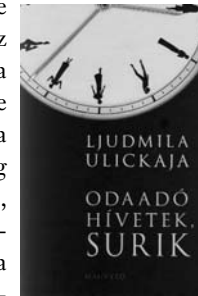
vá is vált erre a párhuzamra. Míg korábbi műveivel kapcsolatosan (gondolhatunk itt például az *Életművésznőkre*) gyakran szóba került a lektűr és a szépirodalom határán való, nem feltétlenül szándékolt lavírozás, új kötete vonatkozásában ez a gyanú fel sem merül.

Ulickaja kétségkívül a realizmus hagyományából táplálkozik. Stílusa szinte magától értetődően hömpölyög, mentes mindenfajta túlstilizáltságtól. Leírásai aprólékosak és plasztikusak, de nem szószátyár módon, az aránytévésztésnek még a gyanúja sem árnyékolja be a kötetet. A hangvétel a megszokottnál némileg ironikusabb, ami különös, már-már kegyetlen távolságtartással ruhazza fel a narrátor hangját, ugyanakkor fokozza azt a képzetet, hogy teljesen hétköznapi emberek még annál is hétköznapibb történeteiről olvasunk. Többek között ez teremti meg a szöveg hitelességét, de ebben természetesen szerepet játszik az a mélyreható társadalom- és emberismeret is, amely átjárja a regény minden egyes lapját. Ez az írói képesség leginkább a történet linearitását időről időre megszakító, epizódjellegű kitérőkben mutatkozik meg, amelyekben a teljesség érzetét keltő módon villant fel komplett emberi drámákat. Ha valahol mégis tetten érhető az egysí-

kúság a regényben, akkor éppen ezekben a sorsdrámákban. Szinte minden életutat nehézségek, küzdelmek, tragédiák, félresiklott karrierjek jellemeznek, és ezt a narrátor a lehető legnagyobb természetességgel adja elő, mintha magától értetődően lenne az élet eleve rossz.

Surik arra teszi fel az életét, hogy ezeket az elrontott sorsokat kárpótolja apróbb-nagyobb, de általában szexuális jellegű szolgáltatásokkal. Az érett festőművész, a csúnyácska egyetemi csoporttárs, a hervadófélben lévő családi nőismerős, a megesett és kitagadott barát, akit segítségképpen elvesz feleségül, hogy ne maradjon szegényben, mind-mind olyan szerepre és segítségre szoruló nők, akik mint egy jóté-

konysági egyet szolgáltatásait vesznek igénybe Surikot, miközben ő maga lassan teljesen elvész, azonosul az irányába érkező elvárásokkal, és belecsontosodik a jófiú szerepébe. Ha úgy vesszük, nem is Surik a főszereplő ebben a könyvben. Szerepeltetése csupán ürügy, hogy Ulickaja újból a lehető legszélesebb spektrumban mutassa fel a női lélek megszámlálhatatlan fájalmát és öncsalását. Az *Odaadó hívetek, Surik* sem a főhős földöntúli önzetlenségétől, langyos természetétől, hanem ezektől a rendkívül valóságosnak ható, hiteles női alakoktól válik

azzá, ami: nagyszerű történetek re-
gény terjedelmű füzérévé.

FALVAI MÁTYÁS

(Fordította Goretity József,
Magvető Kiadó, Budapest, 2007,
462 oldal, 2890 Ft)

L. SIMON LÁSZLÓ: *Japán hajítás*

L. Simon László új verseskötetének tétje nem kevesebb, mint hogy megmutassa, miként lehetséges ma a művészetet és az életet (a hétköznap-
i életet) egymásba illeszteni, egymáshoz igazítani. Miként lehet a minket körülvevő valóságból olyan darabkákat lehatárolni, amelyek azután beemelhetők a művészi megformálás terébe. Az élet ilyen kivételes pillanatainak megtalálásához jó szem és fül kell, mert csak így válik „rekonstruálhatóvá” — vagy inkább konstruálhatóvá — a nagyszülők beszélgetése az olyan fontos és szép versben, mint a *Nagymamával beszélget*. A nagymama bensőséges, intim, egyszerű köznapi-
ságában is illedelmes megszólalása az élők közül már távozott férjhez szól — a dialógus ezért inkább csak monológ —, utólagos vallomásként mondja el a társakként leélt

hatvan év megtartó erejét, súlyát, történelmét, a személyes, magán-
életi pillanatok közé ezért keveredik a „társadalmi” élet sok nehézsége, keserősége: „Ferikém, / hirtelen mindent visszakaptunk / [...] félve eldugott, / örökre elveszett könyveket, / elfojtott igazságokat, / egy letűnt világ érthetetlenül vált elveit, / fiaink önfeledt kacaját”.

Ez a vers a két nagy ciklus közül az elsőnek a címadó darabja, s kijelöli a tapasztalati valóságból azt a részt, amely itt a fő téma lesz: a család, az ősök, a hagyomány világát, az emberi kapcsolatok könnyen elszakadó, mégis akár az idők végezetéig elnyúló kötelékeit. A ciklus utolsó négy darabja olyan, a barátoknak dedikált vers, amelyben az alkotás és sors lehetőségeinek alap-
kérdését látjuk allegorikusabb (*A rózsafestő beleolvad a tájba és Paulus*) vagy tárgyiasabb módon („Ez a művészet, / ennek az íznek a szeretete, a mi paprikánk színének, illatának őrzése, / a hurkába, kolbászba, sajtbba kerülő töltelék keverése / [...] a barátság mély nyomai maradnak meg, / de csak nekünk, / akik mégsem áldozuk fel az életet a művészetért” — *Rilettes*).

A második ciklus (*Zsoltáros improvizációk*) a gondolatibb versekhez vezet át minket. Egy-egy zsoltár-részletet vesz záróakkordul a költe-